

A NEMZETI ROMA INTEGRÁCIÓS STRATÉGIÁK HOSSZÚ ÚTJA

A REGIONÁLIS KONFERENCIA SZAKMAI ALAPVETÉSEI

2011. NOVEMBER 9.

**KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSÉRT FELELŐS
ÁLLAMTITKÁRSÁG**

A Nemzeti Roma Integrációs Stratégiák hosszú útja
A Regionális Konferencia szakmai alapvetései
2011. november 9.

Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság

A társadalmi leszakadás meghatározó részben a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. Ma Magyarországon a szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való **tömeges kizáródás súlyos** – az állami szektorra, a társadalmi együttélésre és a fenntartható gazdasági fejlődésre egyaránt számos kihatással bíró – **társadalmi probléma**. Ezért a társadalmi felzárkózáshoz feltétlenül szükséges egyfelől a szegénység okainak megszüntetésére való törekvés, a szegénység kialakulásának megelőzése, másfelől a szegénységből fakadó jelentős hátrányok csökkentése.

A magyar uniós elnökség történelmi jelentőségű sikere: hozzájárulásunk az **uniós roma keretstratégia** kialakításához. Az Európai Tanács 2011. május 19-én hagyta jóvá a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszeréről szóló tanácsi következtetéseket, s ezzel a tagállamok elkötelezték magukat a részvétel mellett a keretstratégiában. Ennek nyomán a tagállamoknak el kell készíteniük, illetve felül kell vizsgálniuk a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukat, és azt 2011. december végéig be kell nyújtaniuk a Bizottságnak.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási és Roma Stratégiában meghatározott felzárkózáspolitikai az új stratégiai és kormányzati keretek adta átfogó megközelítésmód, amely a szakpolitikák összehangolásával és komplex beavatkozásokkal kívánja elősegíteni hazánk társadalmi és területi kohézióját.

A felzárkózáspolitikai céljai

- csökkenjen a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya,
- csökkenjen a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi lemaradása, gyengüljenek a szegénység átörökítésének tendenciái,
- csökkenjenek a roma és nem-roma népesség közötti társadalmi különbségek.

A célok elérésében – a társadalmi problémák meghatározó jellemzőit tekintve – az alábbi **horizontális célokot** tartjuk meghatározónak:

1. tartósan munkanélküli **aktív korúak munkaerőpiaci esélyeinek javítása;**
2. **a gyermekek szegénységének csökkentése;**
3. a szocializációs és szocio-kulturális hátrányok leküzdése;
4. **a roma nők feltűnően magas továbbtanulási és munkaerőpiaci hátrányainak csökkentése;**
5. **a hátrányos helyzetű területek** lemaradásának, egyszersmind a területi hátrányokból származó társadalmi hátrányok mérséklése.

A felzárkózási stratégia célterületeit illetően korábban született stratégiaként kell megemlítenünk az országgyűlési határozattal elfogadott **„Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiát** és a **Roma Integráció Évtizede Programot (RIÉP)**, valamint – bár egységes stratégiai dokumentuma nem született – a **leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatási programját**.

Az analízis áttekinti a három legsúlyosabb szegénységi kockázati tényezővel behatárolható célcsoport (romák, gyerekek, hátrányos helyzetű térségben lakók) helyzetét, illetve az uniós roma keretstratégiában is kiemelt négy problématerületen (foglalkoztatás, oktatás, egészségügy, lakhatás) azonosítja a legfontosabb gondokat. A „szegénység profilja”. A kutatások alapján – a háztartások/családok alacsony munkaerőpiaci aktivitása mellett – **a szegénység szempontjából legmeghatározóbb társadalmi jellemzők:**

- a roma származás
- **a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység** („a szegénység fiatal arca”: a szegények mintegy 30%-a 0–17 éves korosztályba tartozik),
- a **rurális lakókörnyezet** (a szegények több mint fele községekben él).

*

A cigánység helyzete

- A cigánység életkori összetétele lényegesen fiatalabb népességet mutat, mint a nem cigány népességé – a **roma** népességet rendkívüli mértékben érinti a **gyermekszegénység**.
- A roma népesség többsége a társadalmi-gazdasági problémákkal jelentős mértékben sújtott régiókban (az észak-magyarországi és a kelet-magyarországi területeken), hátrányos helyzetű térségekben él. Az e térségekre célzott programok hatékony beavatkozási lehetőségeket kínálnak a roma lakosság helyzetének javítására.
- A roma népesség hátrányos helyzete több, egymással szorosan összefüggő társadalmi, gazdasági probléma eredője. Csak a több problématerületre (munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, lakhatás, szocio-kulturális hátrányok) egyszerre koncentráló, átfogó problémakezelési megoldások, komplex programok vezethetnek eredményre.
- A roma nők társadalmi-kulturális okokból többszörös diszkriminációval érintett csoportnak tekinthetők, ugyanakkor a tradicionális családszerkezetben betöltött szerepük folytán a családokat célzó programok kiemelt célcsoportja lehetnek.
- A romák helyzetének jobbítását célzó beavatkozások nyomán követéséhez, értékeléséhez nem rendelkezünk megfelelő eszközrendszerrel. Hiányoznak alapvető kutatások, nem rendelkezünk rendszeres adatgyűjtésekkel a roma népesség problémáit illetően.
- A romákat sújtó diszkriminációs jelenségekkel szemben hatékony intézkedésekre, az együttélés kölcsönös feltételeit tudatosító programokra van szükség.

A gyermekek helyzete

- A születésszám tartós, nagyarányú csökkenése a társadalom fenntarthatóságát veszélyezteti.
- A gyermekeknek a boldogulásra való esélyeit, lehetőségeit súlyosan csökkenti, ha veszélyeztető körülmények között élnek. A gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátórendszer által ellátott veszélyeztetett, védelembe vett, családjából kiemelt gyermekek száma nem csökken, melyben közrejátszhatnak többek között a család életviteli problémái, a jövedelemhiány, a lakhatás elégtelensége, s ezeknek gyakori következménye a gyermekek

• iskolai sikertelensége, súlyos magatartási, beilleszkedési problémái, illetve rossz egészségi állapota.

- A problémák kezelését nehezítik a gyermekjóléti és szociális ellátórendszer hiányosságai, a szolgáltatások területi egyenetlenségei, az interszektorális intézményi együttműködések hiánya.
- A gyermekszegénység, illetve a veszélyeztetettnek nyilvánított gyermekek eloszlása erős területi koncentrációt mutat. A társadalmi-gazdasági szempontból rosszabb helyzetű régiókban többszörösen rosszabb a helyzet, mint más régiókban. A leszakadó területeken célzott és komplex beavatkozásokra van szükség.
- A mélyszegénységben élő gyerekek étkeztetése (beleértve a hétvégi, nyári étkeztetést is) további segítséget igényel.
- A koragyermekkori fejlődést segítő – a társadalmi felzárkózás szempontjából kiemelkedő jelentőségű – napközi kisgyermekellátások a szegénységben élő, hátrányos helyzetű családok gyermekei számára többnyire elérhetetlenek.

Formázott: Behúzás: Bal: 1,27 cm,
Nincs felsorolás vagy számozás

Területi hátrányok

A társadalmi-gazdasági problémák területi koncentrálódásának kezeléséhez szakterületeken átívelő, átfogó megközelítésű programokra van szükség. A korábbiakban ilyen céllal futott programok tapasztalatai nyomán a továbbiakban a helyi szükségletekhez jobban igazodó, a helyi társadalmat aktívabban bevonó cselekvési tervekre van szükség.

Hozzáférés az oktatáshoz

- A roma népesség jelentős iskolai, képzettségi hátrányokkal jellemezhető a többségi társadalomhoz képest. Bár tapasztalható a képzettségi szint emelkedése, ez kevés ahhoz, hogy ennek nyomán csökkenjenek a társadalmi különbségek (időközben a többségi társadalom képzettségi szintje is emelkedik). Fel kell gyorsítani a roma népesség iskolai felzárkózását.
- A társadalmi, kulturális háttérű oktatási hátrányok annál sikeresebben ellensúlyozhatók, minél korábbi életkorban kezdjük meg a felzárkózás támogatását. Az óvodai felzárkózási programnak kiemelt jelentősége van a későbbi hátrányok kialakulásának megelőzésében. A hátrányos helyzetű térségekben a hiányzó óvodai kapacitásokat meg kell teremteni.
- Az oktatási intézményekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés jelentős területi egyenlőtlenségeket mutat.
- Az oktatási intézmények között markáns minőségi különbségek vannak. Éppen ott lenne szükség a legjobb minőségű – a társadalmi hátrányokat érdemben ellensúlyozni képes – szolgáltatásokra, ahol jelenleg a legtöbb hiányosság tapasztalható.
- Az oktatás szintjein felfelé haladva egyre kevesebb roma tanuló vesz részt a képzésekben. Az iskolai lemorzsolódás fokozottan érinti e népességet.
- Az alacsony képzettségű fiatalok elhelyezkedésében a munkaerőpiacon kiemelt szerepe van a szakképzésnek.

Hozzáférés a munkavállaláshoz

- A magyar munkaerőpiaci helyzet legfontosabb jellemzője a tartósan alacsony részvétel, amely a kirívóan alacsony foglalkoztatási szintnek, valamint az átlagosnál valamelyest magasabb munkanélküliségnek az eredője
- A hátrányos helyzet kialakulása és fennmaradása – egyéb iskolázottsági és szociológiai tényezők mellett – a foglalkoztatottság hiányára vezethető vissza. Ez a megállapítás ugyanakkor fordítva is igaz: a hátrányos helyzetűek munkaerőpiaci belépésének esélye erősen korlátozott.
- A foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési programokban el kell kerülni a „lefölözést”, azaz alkalmazni szükséges a leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportokat – kiemelten a romákat – is. A gazdaságfejlesztési intézkedéseknek tekintettel kell lenniük a foglalkoztatási rendszerben fellelhető egyenlőtlenségekre – és ezzel szoros összefüggésben az oktatási rendszer diszfunkcióira és a települési szegregációra –, amely a magyarországi lakosság egy területileg és etnikailag jól meghatározható részét sújtja.
- A halmozódó hátrányok felszámolásához összehangolt, a gazdaságra, a közlekedési viszonyokra, az oktatásra, a kultúrára, az egészségügyre, a lakhatási feltételekre és a szociális szolgáltatásokra egyszerre kiterjedő intézkedésekre, komplex térségi fejlesztési programokra és a diszkriminációt megelőző intézkedésekre van szükség, elsősorban az ország romák által sűrűn lakott falusi válságövezeteiben.

Hozzáférés az egészségügyi ellátáshoz

- Az egészségügyi ellátásokat jelentős területi egyenlőtlenségek jellemzik. Az alapszolgáltatások az egyéb társadalmi, gazdasági szempontokból is leghátrányosabb helyzetű területeken a legkevésbé elérhetők.
- A népegészségügyi intézkedések nem érik el megfelelő mértékben a leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportokat.
- A gyermekek egészségi állapota szoros összefüggésben van a szülők társadalmi helyzetével. A hátrányos helyzetű gyermekek egészségének javítására, megőrzésére célzott programok szükségesek.
- A hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat különösen sújtják a terhességmegszakítással, korai terhességgel, illetve koraszüléssel összefüggő, magzati és csecsemőkori egészségi problémák.
- A roma lakosság körében az egészségi állapot terén is tapasztalhatók az ország átlagától eltérő, nagyon kedvezőtlen mutatók.

Hozzáférés a lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz

Kiterjedt információkkal rendelkezünk a települési szegregátumokról. Az eddig e területre célzott programok nem voltak hatékonyak és kiterjedtek. Új, megalapozott, átfogó programokra van szükség. Ki kell dolgozni egy szegregátumokra vonatkozó világos tervezési-kiértékelési módszertant, a telep Rehabilitáció kontra telep felszámolással kapcsolatos döntésekhez. Ezen kívül szükség van a lakhatás megtartása érdekében a preventív jellegű szolgáltatások megerősítésére, kistelepülésekre történő kiterjesztésére.

*

A felzárkózáspolitikai elvei

A felzárkózás összkormányzati prioritásának elve

Minden állami, önkormányzati feladatot – a tervezés és a végrehajtás során egyaránt – úgy kell megfogalmazni, hogy az világosan és egyértelműen tartalmazza a mélyszegénységben élőkre – köztük a roma közösség tagjaira – és lemaradó térségekben élő gyermekek kiemelkedési lehetőségeire vonatkozó felzárkózási szempontokat. Az Európa 2020 Stratégia keretében kidolgozott Nemzeti Reform Programban rögzített indikátorokon túlmenően egyértelmű, számszerű vállalásokat kell tenni a mélyszegénységben élőkkel kapcsolatban.

Az ún. felzárkózás elvű fejlesztéspolitika a központi és uniós forrásokhoz való hozzáférést a kötelezően megalkotandó felzárkózási stratégiához rendeli.

Az integráció elve

A szükséges szakmai feltételek megteremtése nélkül erőltetett integráció a szándékolttal ellenkező hatást eredményezhet: növeli a közösségi feszültségeket, az elkülönülést, az etnikai ellentéteket. Ezért minden esetben át kell gondolni, hogy – különösen a közoktatás területén – melyek a befogadást, az integrációt és az esélyteremtést ténylegesen, és a helyi feltételeknek megfelelően, hatékonyan előmozdító megoldások.

Komplexitás és koncentráció

Területileg, tartalmilag, időben, eszközrendszerben és erőforrásokban összehangolt, egymást kiegészítő fejlesztési programok együttesétől várható csak a hátrányos helyzetű csoportok, települések és térségek felzárkózási céljai.

Biztos kezdet, biztos jövő

Az életutat annak kritikus fordulópontjait követő segítségnyújtási rendszerekkel kell támogatni, a koragyermekkorai szolgáltatások fejlesztésétől az esélyteremtő iskolán keresztül a felnőttkor nehézségeit áthidaló megoldásokig.

Átfogó megközelítés

Az ágazati programok jogi, finanszírozási és szakmai összehangolása elengedhetetlen a komplex fejlesztések indítása érdekében, amelyek a leszakadó rétegek felzárkózási céljaira együttesen hatnak: oktatás, lakhatás, szociális helyzet, foglalkoztatottság, egészségi állapot.

Közösségi részvétel és támogatás elve

A programok tervezésébe, koordinálásába és lebonyolításába be kell vonni a célcsoportok, különösen a roma közösség, valamint a helyi önszerveződések és a közigazgatás képviselőit. Törekedni kell a roma szakemberek alkalmazására, ez a romák társadalmi egyenlőségének és gazdasági érdekérvényesítésének növekedését szolgálja.

Megalapozott tervezés, a hatékonyság rendszeres mérése

A szegénységben élőkre, ezen belül a romákra irányuló fejlesztési, felzárkózási programok sikeres tervezése és hatékony megvalósítása csak akkor lehetséges, ha a célcsoport helyzetéről, számáról, az elért eredményekről mérhető, érdemi információkkal rendelkezünk.

A társadalmi felzárkózási stratégia több mint romastratégia

A cigányságot rendkívül súlyosan érintő társadalmi problémák nem csak őket sújtják, s nem is kezelhetők kizárólagosan a körükben. A stratégia társadalmi problémákat, problématerületeket kíván kezelni.

Tekintettel arra, hogy a roma népességhez kapcsolódó problémák sok esetben közösségi jellegűek, a beavatkozásoknak is azoknak kell lenniük. Az oktatás és a munka világába való beilleszkedés mellett a helyi közösségek működőképességének, integráló erejének megerősítése alapozhatja meg a ma sok esetben hiányzó, s az együttéléshez nélkülözhetetlen biztonságot.

Célállapot

Az integrált társadalmi felzárkózási **stratégia tíz éves horizontra** előrettekintő keretstratégia. Ezen az időtávon **átfogó céljai az Európa 2020 stratégia hazai szegénység csökkentési céljaival megegyezők**. 2008-as adatok szerint a népesség 10 28,3%-a (közel 3 millió fő) él a szegénységi küszöb alatt és/vagy aktív kereső nélküli háztartásban és/vagy súlyos anyagi nélkülözésben. Ezen népesség arányát 2020-ra 23%-ra kívánjuk csökkenteni. Ennek megfelelően a stratégia céljainak megvalósulásával 2020-ban Magyarországon mintegy félmillió fővel kevesebben élnek szegénységben és kirekesztettségben.

Célok

- A romák, mélyszegénységben élők munkaerőpiaci integrációjának elősegítése, illetve foglalkoztatottsági szintjük emelése.
- A romák, mélyszegénységben élő aktív korúak képzettségi szintjének emelése.
- A szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre .
- A munkaerőpiaci integrációt támogató munkaügyi és szociális ellátások, szolgáltatások elérhetőségének, minőségének, hatékonyságának fejlesztése.
- A közfoglalkoztatás rendszerének fejlesztése, bővítése és az atipikus foglalkoztatási formák támogatása.
- Az aktivitást erősítő, a munkavállalásra ösztönző segélyezési rendszer kialakítása.
- A munkahely és a család összeegyeztetése.
- A gyermekszegénységet, mélyszegénységet és a roma népességet célzó szakpolitikák, beavatkozások tervezését, nyomon követését, értékelését szolgáló adminisztrációs és statisztikai adatforrások, információs rendszerek fejlesztése.
- Gazdaság- és vállalkozásfejlesztés a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek foglalkoztatása érdekében (elsődleges munkaerőpiacon a magas élőmunka igényű ágazatok, szociális gazdaság, atipikus foglalkoztatási formák).

Eszközök

Gyermek jól-lét

- Mind anyagi juttatásokkal, mind a gyerekes családoknak nyújtott szolgáltatások bővítésével ösztönözni kell a felelős gyermekvállalást, és hatékony intézkedésekkel kell megakadályozni, hogy az szegénységi kockázati tényező legyen.
- A koragyerekkornak (0-3 éves életkor) meghatározó jelentősége van a későbbi életút szempontjából, ezért javítani kell a hátrányos helyzetű gyerekek hozzáférését a jó

minőségű koragyerekkori szolgáltatásokhoz, és erősíteni kell az ágazatközi (egészségügyi, oktatási, gyermekjóléti, gyermekvédelmi) együttműködést.

- A veszélyeztetettség kialakulásának megelőzésében, megszüntetésében szerepet játszó gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások kapacitásait fejleszteni kell.
- Az ingyenes közétkeztetést ki kell terjeszteni a rászoruló középiskolásokra is, és bővíteni kell a nyári ingyenes, kedvezményes étkezésben részesülők körét.

Oktatás

- A három éves kortól kezdődő óvodáztatás infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az iskolai lemorzsolódás csökkentése, a lemorzsolódók visszavezetése az oktatási rendszerbe.
- A hátrányos helyzetű, köztük roma tanulók iskolai sikerességének elősegítése érdekében számára ösztöndíjprogramok működtetése.
- A felzárkózást segítő pedagógiai programokat kell kidolgozni, egész napos iskolák, általános iskolai kollégiumok, segítő szakemberek alkalmazása, és a szabadidő-spot tevékenység ösztönzése mellett.

Foglalkoztatás

- Gazdaság- és vállalkozásfejlesztés a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek foglalkoztatása érdekében, elsősorban a nyílt munkaerőpiacon a magas élőlombika igényű ágazatokban, atipikus foglalkoztatási formák alkalmazásával
- Az EU2020-as foglalkoztatási cél teljesítése szempontjából különösen fontos a leghátrányosabb helyzetű – alacsony munkaintenzitású háztartásokban élő – rétegek munkaerőpiacra segítése. Ez a törekvés kiemelten érvényes a roma lakosságra, különös tekintettel a hátrányos helyzetű kistérségekre.
- Szükség van e törekvést segítő vállalkozásfejlesztési, beruházást támogató programokra, többféle pénzügyi eszköz kombinált felhasználásával (mikrohitel). E támogatások egy részének feltétele az alacsony iskolai végzettségű emberek, kiemelten a roma népesség foglalkoztatása és képzése.
- A vidéki zöld gazdaság típusú gazdaságfejlesztő programokon belül szintén szempont a hátrányos helyzetű munkavállalók, köztük romák foglalkoztatása. A közbeszerzések során is preferálni kell a hátrányos helyzetűeket, köztük romákat foglalkoztató vállalkozásokat.
- A rugalmas foglalkoztatási formák elterjesztésén és a legális foglalkoztatás ösztönzésén keresztül növelni kell a bejelentett állások számát, és csökkenteni a hátrányos helyzetű munkavállalók kiszolgáltatottságát.

Egészségügy

Programokat kell indítani a népegészségügyi szűréseken való részvétel ösztönzésére, mobil szűrőállomások igénybevételeire. Szükség van életminőség-javítással, egészségfejlesztéssel kapcsolatos kampányokra, különös tekintettel a gyermekekre, a szegregált lakókörnyezetben és a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élőkre, köztük a roma népességre. Kiemelt célcsoport a roma nők köre: őket elsősorban a tudatos családtervezésre, a korai terhesség megelőzésére, illetve az egészséges terhességre kell felkészíteni, pl. föl hívni figyelmüket a dohányzás mellőzésének fontosságára. A programba be kell vonni az érintettek vezetőit, a

roma kisebbségi önkormányzatokat és a civil szervezeteket, a tréningekbe pedig az egészségügyi szakembereket.

Hozzáférés az egészségügyi szolgáltatásokhoz, az egyenlőtlenségek csökkentése

Ösztönözni szükséges a helyi, területi és szolgáltatói együttműködés elmélyítését a praxisközösségek, kistérségi alapellátási központok kialakításával, a védőnői hálózat megerősítésével, valamint az otthoni szakápolást, hospice ellátást és szociális gondozást végző önkormányzati, civil és egyházi szervezetek munkájának szorosabb integrációja révén, kiemelt figyelemmel a leghátrányosabb helyzetű kistérségekre.

Lakhatás

A lakásfenntartás segítésénél a természetbeni támogatást kell előtérbe helyezni. Az önkormányzatoknak módszertani segítségre van szükségük, a szolgáltatókkal is fel kell ismertetni a saját érdekeltységüket. Nem elég a támogatások rendszerének működtetése, sikerek csak a személyes szolgáltatások megerősítése révén érhetők el. A célzott programok sikere a regionális és települési hatóságok bevonása nélkül elképzelhetetlen. Az adósságkezelés fontos eleme az előrefizető mérőkészülékek elterjedése. Az adósságkezelés továbbfejlesztése mellett felvilágosító tájékoztatással, propagandával kell megelőzni a lakosság további eladósodását. Az adósságkezelő szolgáltatásokat a vidéki kistélepelesen élők számára is elérhetővé kell tenni.

Bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem

A romák és a hátrányos helyzetűek aktív részvételének, helyzetbe hozásának (empowerment) és elköteleződésének elősegítése olyan alapvető cél, melynek mind a döntéshozás, mind a végrehajtás, mind az ellenőrzés során, továbbá nemzeti, regionális és helyi, valamint uniós szinteken is teljesülnie kell. A folyamat részeként kiemelt feladat a roma civil társadalom szerepének erősítése, a romák civil és politikai szerepvállalásának ösztönzése a civil szervezetek kapacitásfejlesztésével és a közigazgatási kapacitások nemzeti, regionális és helyi szintű megerősítésével. Be kell vonni a romákat a közelet minden területére, megerősíteni képviselőiket a különböző intézményekben, valamint a helyi, nemzeti és uniós szintű választott testületekben. Mindez alátámasztja a roma fiatalok sikerességét elősegítő felsőoktatási – és nemzetközi – szakmai tapasztalatot nyújtó programok hosszú távú szükségességét.

Kétirányú szemléletformálás

A szemléletformálásnak, figyelemfelkeltésnek fontos direkt eszközei lehetnek a közvéleményt célzó kampányok és a szociális, egészségügyi, közigazgatási, igazságszolgáltatási valamint rendfenntartási területen dolgozók számára szervezett, a megkülönböztetéstől mentes gyakorlatokat elsajátíttató képzések.

A társadalmi felzárkózáspolitikai szervezeti és intézményi háttere

Egyenlő bánásmód

„Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.) megnevezi a diszkriminációt elszenvedő, hátrányos csoportokat, kidolgozza a szankcionálás mechanizmusát, egyértelműen rögzíti, hogy az esélyegyenlőség biztosítása elsősorban az állam feladata. Az Ebkvtv. 13. paragrafusa (1) bekezdése rögzíti, hogy „Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését közigazgatási szerv (a továbbiakban:

hatóság) ellenőrzi.” Az Egyenlő Bánásmód Hatóságot 2004 decemberében a 362/2004 (XII. 26.) Kormányhatározat alapján hozták létre. Az EBH az egyetlen olyan hivatalos szerv a bíróságokon kívül, amely eljárhat diszkriminációs ügyekben. A diszkriminációt elkövető természetes, illetve jogi személyeket a következő szankciókkal sújthatja: elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését; megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását; elrendelheti a jogsértést megállapító jogerős határozatának nyilvános közzétételét; bírságot szabhat ki; külön törvényben meghatározott jogkövetkezményt alkalmazhat.

A Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság

A Kormány a cigányság és a mélyszegénységben élők életkörülményeinek, társadalmi helyzetének javítása, valamint társadalmi integrációjuk elősegítésének kormányzati szintű összehangolása érdekében létrehozta a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottságot.

A Bizottság célja a leszakadó társadalmi csoportok hatékony felzárkózását segítő kormányzati cselekvések összehangolása annak érdekében, hogy a tárcák intézkedései egymást erősítve segítsék a társadalmi felzárkózást, és az e célra fordított állami források lehető leghatékonyabb felhasználását. A közigazgatás megújításának céljaival összhangban, a Bizottság létrejötté garancia arra, hogy a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés a hátrányos helyzetű leszakadó térségekben, méltatlan lakhatási körülmények között élő alacsony képzettségűek szociális helyzetének javítása, képzése és munkához juttatása a kormányzat kiemelt kérdései között kapjon helyet.

A kisebbségi önkormányzatok

A nemzeti és etnikai kisebbségek alkotmányos joga, hogy létrehozzák helyi és országos önkormányzataikat. A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 2005. évi átfogó módosítása teremtette meg annak feltételeit is, hogy a kisebbségi önkormányzatok egyértelmű közjogi keretek között láthassák el feladataikat. A hatályos szabályozás szerint hazánkban települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatok működnek.

Új fejlemény, hogy 2011 Tavaszán az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) elnöke és a miniszterelnök keretmegállapodás tervezetet írt alá, mindazon kérdésekről, amelyek csak kölcsönös, cigány-magyar együttműködés keretében lehetnek sikeresek és vezethetnek eredményre a jövőben. A közös cselekvésre az ad lehetőséget, hogy a magyarországi cigányságnak van egy olyan képviselői hálójára, amely egyedülálló a világon.

A megállapodással egyértelművé vált, hogy a Kormány a romák integrációját olyan nemzeti ügyként kezeli, amellyel a hazai cigány és nem cigány magyarok partneri együttműködését megteremtve kíván foglalkozni. A magyar kormány és az ORÖ együttműködése innovációt hozott a hazai romapolitikába.

Ennek az innovációnak a lényege, hogy a keret-megállapodásban rögzített célkitűzések elérésében, a kölcsönös felelősségvállalás adta lehetőség és az avval járó felelősség együttes vállalásával az Országos Roma

Önkormányzaton keresztül a magyarországi cigányság a társadalmi integráció előmozdításában a kormány valós partnerévé vált.

A megállapodásban foglalt célkitűzéseket a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási és Roma Stratégia készítésekor is figyelemmel kísértük. Az ORÖ a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottságban és a Roma Koordinációs Tanácsban is együttműködő partnerünk.

Türr István Képző és Kutató Intézet – regionális képzőközpontok

A társadalmi felzárkózáspolitikai területi szempontú megközelítése nem nélkülözheti egy olyan hatékony intézményhálózat kialakítását, mely az ország teljes területén a célcsoport számára kialakított egységes program alapján meghatározó szerepet játszik a leszakadt térségek, területi zárványok hátrányainak leküzdésében, az érintett területeken élők életkörülményeinek javításában.

A Roma Koordinációs Tanács

A Kormány a cigányság felzárkózását szolgáló intézkedések kialakítása, végrehajtása és eredményeivel kapcsolatos véleménynyilvánítás érdekében létrehozta a Roma Koordinációs Tanácsot. A 27 tagú szervezetben a cigányság képviselői (pl. Országos Roma Önkormányzat képviselőjében 2 fő, egyikük mint a Tanács társelnöke) mellett helyet kapnak a civil szereplők, az egyházak, a kisebbségi jogok országgyűlési biztosa és a kormányzat képviselői is.

Wekerle Sándor Alapkezelő

2010. november 27-én lépett hatályba az egyes költségvetési szervek központi hivatali jogállásáról szóló 259/2010. (XI. 16.) Kormányrendelet. Ennek értelmében a korábban az Oktatási és Kulturális Minisztériumhoz tartozó Oktatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatósága Wekerle Sándor Alapkezelő néven folytatja működését. Az Alapkezelő a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium irányítása alá tartozó központi hivatal, önállóan működő költségvetési szerv.
